

MICHAELA MIHOKOVÁ

VŠETCI SME

C
I
G
A
N
I

PRÍBEH O KRUTÝCH TAJOMSTVÁCH, POMSTE,
CESTE ZA ŠĎASTÍM A TOPÁNKACH

III
MAXIM

NAME RADI BESTSELLERY

MICHAELA MIHOKOVÁ

VŠETCI
SME
C
I
G
Á
N
I

PRÍBEH O KRUTÝCH TAJOMSTVÁCH, POMSTE
CESTE ZA ŠĀSTÍM A TOPÁNKACH

III
MAXIM

MÁME RADI BESTSELLERY

ISBN 978-80-89967-00-1

MICHAELA MIHOKOVÁ

VŠETCI SME CIGÁNI

PRÍBEH O KRUTÝCH TAJOMSTVÁCH, POMSTE,
CESTE ZA ŠŤASTÍM A TOPÁNKACH

Všetci sme cigáni

Nie každá vec má svoje meno.

Nie každá báseň je tvorená z rýmov.

Nie každá láska je lúbená.

Nie všetko farebné je farbou.

Pretože občas sú tie najkrajšie veci bez mena. Rýmy sú zbytočné tam, kde slová umelca bez pravidiel tnú a udierajú na dušu ako kladivo. Láska nie je vždy veselá, keď v skutočnosti nelúbi. A farby jestvujú len tam, kde ich možno skutočne vidieť.

Pozri sa. Počuješ, ako chutí noc?

Prológ

Učebňa pre mladé slečny

1837

Učebňa pre mladé vydajaschopné slečny je prezieravo postavená na prízemí vzdelávacej inštitúcie. V nevelkej miestnosti je najvýraznejšia takmer zotretá tabuľa. Žiačky víta nadpis:

“Šarm je klamlivý a krása prchavá, ale žena, čo má bázeň pred Hospodinom, zasluhuje si chválu.“

Naľavo od tabule stojí učiteľský stôl, ktorý nesmie byť nikdy prázdny. Jeho povrch vyplňa váza s čerstvými kvetmi na dlhých stonkách, sväté písmo v koženej väzbe, strieborná nádobka s písacími potrebami a pletený bič. Pred katedrou zvyčajne sedáva desať dievčat zoradených do piatich radov lavíc. Na ošúchaných stenách sa zhora vinie pavučina. V kúte za dverami vyčnieva malé umývadlo, na ktorom leží polovica mydla. Okná sú otvorené dokorán. Z ulíc zavše dolieha spev potulných komediantov.

Kľučka trhnutím klesá dole a dnu vchádza nízke dievča. Zatvorí dvere a postaví sa doprostred miestnosti. Zelené oči rozšírené, úzke ústa otvorené dokorán. Zrýchlený dych. Šaty levanduľovej farby zakrývajú členky. Vysoký golier siaha až ku takmer aristokraticky pôsobiacej brade. Látka je pokrčená. Vpredu na ľavej strane priťahuje pozornosť flak. Dievčenská postava sa stráca pod záplavou nabezberkanej látky. Lavú ruku má skrytú vo vrecku. Pravú, detsky malú dlaň priloží k lícu a uštipne sa. Pri tomto pohybe jej z ramena mimovoľne sklzáne plátenné vrece. Dlhé vlasy má zopnuté do vrkoča. Precízne učesané pramene sú zviazané šnúrkou od topánky. Obuv vidno len sčasti. Zo sandálov vytŕčajú prsty s dlhými nechtami. Z čela kvapká pot, ktorý steká ďalej po tmavej pokožke.

Prejde k učiteľskému stolu a nesmelo sa usmeje. Vrece položí na zem. Skloní sa a otvorí zásuvku. Postupne vyťahuje jej obsah a prezerá si ho. Najskôr v rukách podrží zlatý privesok v tvare srdca, potom bavlnenú vreckovku. Na chvíľu sa pozastaví a prívonia ku kalamáru s atramentom. Mračí sa. Všetko poukladá naspäť. Z očí jej padajú slzy. Nohou kopne pred seba. O čosi zavadí. Zohne sa a zdvihne sklenenú truhličku. Nahlas sa rozosmeje. Otočí sa okolo svojej osi. Raz. Dvakrát. Trikrát. Vtom sa strhne. Na šiji pociť dotyk. Obráti sa a zbledne. Truhlička spadne na dlážku a vydá cinkavý zvuk. Pozerá do očí rozhnevanej učiteľky. Žena sa natiahne a začne dievčaťu rozmotávať vrkoč. Robí to nervózne. Agresívne. Ukáže na kút pri okne. Dievča otvorí ústa, no neprehovorí. Kráča

a pritom si pridrža brucho. Klakne si do kúta a hlavu zloží do dlaní. Učiteľka vezme bič. Udrie ju po chrbte. Udiera ju po rukách, po hlave.

Za zatvorenými dverami sa ozýva zvonenie. Dvere sa otvárajú a po dvojiciach vchádzajú žiačky. Len posledný rad je neúplný. Dievčatá zstanú a skríknú. Učiteľka uprie pohľad na miesto, kam hľadia všetky páry očí. Na dlážke pod kľačiacim dievčaťom rastie kaluž krvi.

Ticho trvá pridlho. Žiačky sa ani nepohnú. Ryšavé dievča sa pohráva s vrkočom. Spadne jej spona, ale nezdvihne ju. Učiteľka sa pohne a zafučí. V prieduškách jej chrčí, všetci to počujú. Podíde k dverám a otvorí ich. Žiačky jednu po druhej vyháňa z triedy. Venuje im spaľujúci pohľad. V očiach sa jej odráža šialenstvo. Prst si priloží na pery. Aj ona vyjde von. Kľačiace dievča zostane samé. Trasie sa. Zvalí sa na dlážku a hlavu nakloní na bok. Po niekoľkých minútach vojde učiteľka so staršou ženou. Žena so strhanou tvárou prejde k dievčaťu. Prežehná sa. Učiteľka si ľahne vedľa nej. Žena drží v ľavej ruke vedro, v pravej veľký džbán. Priloží dievčaťu ruku na čelo. Znepokojene sa zachveje. Začne na ňu liať vodu. Dievča kričí, no učiteľka sa na ňu výhražne pozrie. Žena dievčaťu nakloní hlavu a nasilu do nej vlieva žltkastú tekutinu z džbánu. Dávi ju, nadrapuje. Žena nadskočí a víťazoslávne pozrie dolu. Roztiahne jej nohy a začne ju vyzliekať. Postupne, neponáhľa sa. Nahé telo je pokryté modrinami. Dievča sa napne. Staršia žena sa nahne. Čosi ťahá. Vystrie sa a v náručí drží dieťa. Neplače.

Dievča vydá zúfalý ston. Podoprie sa na lakťoch a pozrie dohora. Hryzie si spodnú peru. Po chvíli sa pomaly, pomaličky nadvihne a postaví oproti žene. Načiahne sa a ťahá jej dieťa z náručia. Učiteľka vyskočí a predbehne ju. Dieťa si autoritatívne pritisne na hrud' a začne sa s ním kolísať. Dievča urobí tri kroky vpred. Ledva sa udrží na nohách. Tvár má mŕtvolne bledú, až naháňa strach. Prislabé telo sa vzpiera pohybom, núti ju ľahnúť si, no ona aj naďalej bojuje. V očiach má odhodlanie i prosbu.

„Radšej zomriem, ale syna sa nevzdám,“ povie a zachrípnuto sa rozplače. Opäť sa usiluje priblížiť, no dieťaťa sa nestihne dotknúť. Učiteľka ho začne otáčať zo strany na stranu. Posmešne nadvihne kútiky úst. Ukazuje jeho tmavú pleť. Je to chlapec. Staršia žena len stojí. Dievča sa vyrúti a pokúša sa udrieť učiteľku. Zastane však uprostred pohybu. Spozna dokorán otvoreného okna k nim preniknú mužské hlasy. Smejú sa a o čomsi sa zhovárajú. Rozhovor vzápätí vystrieda spev. Na tvári dievčaťa sa odrazí záblesk poznania. Nemotorne prejde k oknu. Všetci znehybnajú, len počujú.

*Sníval sa mi tejto noci krásny sen,
že môj milý, najmilejší prišiel sem.*

Dieťa odrazu prehluší spev a rozplače sa. Prvýkrát od narodenia. Jeho matka sa nakloní z okna a z plného hrdla zakričí:

„Miro čo!“

„Čo to povedala?“ Učiteľke sa prudko dvíha a klesá hruď. Pozrie sa na staršiu ženu a netrpezlivo prešľapuje z nohy na nohu.

„Ja neviem. Jakživ som čosi také nepočula,“ odpovie žena.

„Čo si to povedala?“ obráti sa učiteľka priamo na dievča.

„Miro čo!“ povie dievča a bezvládne klesne na zem. Prehýba sa z boka na bok a vzlyká. Plač je zdrvujúco zúfalý, v stonoch počuť beznádej.

„Preklína nás. Preklína naše životy v tom svojom zatratenom jazyku,“ usúdi učiteľka.

Dievča si napokon ľahne na dlážku a tíško povie:

„Av kemande.“

„Mlč už! Počula si? Mlč! Už sa viac neopovažuj rozprávať touto rečou! Vari si myslíš, že som hlúpa? Že neviem, ako veľmi ma nenávidíš? No vezd, že moja nenávisť je o to silnejšia. Moja nenávisť siaha až po smrť. Všetko si zničila! Mali sme dohodu, ale ty si porušila pravidlá.“

„Nie,“ šepne dievča ešte tichšie. Učiteľka pristúpi bližšie a nakloní sa nad ňu.

„Nie,“ zopakuje ešte raz.

„Pokúšaš sa oklamať mňa i Boha. Usiluješ sa obalamutiť nebesia. Ale akože je živý Hospodin, nikdy ti dieťa nedám!“

„Vy ma nemôžete zničiť. Ne-mô-že-te.“

„Chcela som ti dať príležitosť. My všetci sme chceli. Najvyšší predstavitelia sa rozhodli vychovať z vás poriadnych a čestných ľudí. Len jednu podmienku vám dali. Aby ste medzi sebou nepočali deti. A čo urobíš ty? Ako taká flandra mu uveríš. Potulnému muzikantovi, ktorý ti okrem zábavy nedá nič viac.“

„Vy ne-vie-te, ani len ne-tu-ší-te.“

„Ale viem. Pridobre poznám ženské srdce. Oblúbila som si ťa, Helena. Vtedy na jarmoku som ti sľúbila, že ťa vezmem do školy, že budeš moja žiačka. Neobrátila som sa ti chrbtom, ani keď si mi prezradila, že si zhrešila. Dala si mi svoje slovo, prisahala si, že mi dieťa zveríš na výchovu. Ty sama si zodpovedná za svoj osud.“

„Nechajte ju tak. Nevidíte, že je celkom zničená?“ prehovorí staršia žena.

„Čuš, nevzdelanča! Čo ty len vieš? Si len obyčajná pôrodná baba.“

„Keď som vám pomáhala priviesť na svet tohto fagana, to som vám bola dobrá. Vtedy vám neprekážalo, že som len obyčajná babica.“

„Ne-han-bím sa za to, kto som,“ prehovorí dievča.

„To by si sa však mala. Mala by si prosiť najvyššieho o milosť a žiadať o odpustenie.“

„Byť ci-gán nie je ni-ja-ký hriech.“

„A čo iné by to malo byť?“

Helena sa nadýchne. Chvíľu mlčí, potom však opäť otvorí ústa a tentoraz rozpráva súvisle:

„Cigán je sloboda. Byť ciganom znamená mať všade rodinu, no ani jeden domov. Znamená to poznať všetky pravidlá, no jednoducho ich porušovať. Cigán miluje až po smrť, no nenávidí až za bránu večnosti. Cigán je tvrdý ani žula, a predsa dokáže ronit krvavé slzy. Cigán vie bojovať, a predsa tak často uteká, pretože odmieta byť lapený vo víre všednosti. Cigán pozná bolesť, a predsa sa oveľa radšej smeje. Vie sa smiať naplno, z celého srdca, a to i vtedy, keď ho oberajú o život. Cigán má všetko, a predsa mu nič nepatrí. Nemá strach, pretože už pozná pocit absolútnej ničoty. Čoho sa báť, keď už vzali všetko? Nič ho nezlomí. Ani čas. Ani nenávisť. Ani hrob ho neuväzní. Je všade.“

Učiteľka sa zasmieje.

„Bodaj si nikdy viac nebola šťastná. Bodaj si viac nepoznala smiech. Dieťa je moje! A zákon je na mojej strane. Nariadenia vravia jasne, že cigánske dieťa môže vychovať len biela rodina!“

Vtom na dvere ktosi zatrieska. Buchot je čoraz silnejší. Helena len leží.

„Kto je to?!“ skríkne učiteľka.

Dvere sa prudko otvoria a dnu vchádzajú traja muži. V rukách držia nože.

„Čo to má znamenať?“ spýta sa učiteľka. Spodná pera sa jej viditeľne zachveje.

„Už vám viac nedovolím, aby ste šliapali po človeku. Čo ste čakali, že sa dopustíte nepravosti a všetko sa zabudne? Nie, ja som nezabudol. Helena je moja žena,“ odpovie počerný mladík.

„Tvoja žena? Odkedy sa bohupusté smilstvo nazýva tak čisto? Že ti nie je hanba,“ vysmeje ho učiteľka.

„Pred Bohom je to moja žena. Vy sa oháňate Božími slovami a pritom nemáte ani poňatia, čo to znamená niekoho milovať. Možno som nevzdelaný, možno nič neznamenám. Ale viem, že ak existuje Boh, potom je dobrý a spravodlivý. Nedopúšťa sa krivdy na nevinných.“

„Ako sa opovažuješ brať meno Božie do úst, ty cigánska zdochlina?!“

„V mojich žilách prúdi rovnaká krv ako v tých vašich. Nože, pozrite sa sama,“ povie mladík a podíde k učiteľke. Nožom jej prejde po krku. Neurobí to však zlostne, len jemne zabodne čepel do kože. A vzápätí vytečie krv. Červená. Potom rovnaké gesto zopakuje na sebe.

„Ty si sa zbláznil, prišiel si o rozum!“

Dvaja muži, ktorí mladíka sprevádzajú, k nemu podídu. Jeden sa postaví po jeho pravici, druhý po ľavici.

„Tak čo, panička? Dohodneme sa?“ spýta sa ten, ktorý stojí po pravici.

„S cigánmi ja dohody neuzatváram.“

„Ako chcete,“ odvetí ten po ľavici. Vytiahne nôž a namieri rovno na učiteľkinu hrud.

Helena upadne do bezvedomia. Bezvládne telo sa skrčí na zemi. Nastane krik, preklínanie a na dlážku dopadne červená tekutina.

Helena otvorí oči. Omámene si prejde rukou po tvári a priloží si ju k ústam.
„Vrátila si sa, moja Helena,“ povie mladík s úsmevom na tvári.

„Ako to myslíš, že som sa vrátila? Vari som kamsi odcestovala?“ nechápavo nadvihne obočie.

„Nie, nikam si neodcestovala. Teda aspoň nie v tom zmysle. Ale bola si na hranici medzi snom a realitou. Niekoľko dní si nevnímala nič a nikoho. Bál som sa, veľmi som sa bál.“

„Naozaj? Zdalo sa mi, že som spala. Ale mala som taký krásny sen, že sa mi nechcelo prebudiť.“

„O čom sa ti snívalo?“

„Že si za mnou prišiel. Že si sa po mňa vrátil. Vieš, bála som sa, že ťa už nikdy viac neuvidím. Boli to muky. Ale potom som opäť zbadala tvoju tvár. A pocho-pila som, že patríme k sebe. Snívala som, že sme slobodní. Že nejestvuje nijaké bremeno, ktoré by nás spúťovalo. V tom sne sme sa obaja smiali. A ja som ti povedala, že ti všetko odpúšťam. Teraz už verím, že je nad nami Boh. Dokonca už viem, ako veľmi nás miluje. Pretože ja ťa milujem s takou silou, tak intenzívne a bezpodmienečne. Nezáleží mi na zajtrajšku. Či nás dostihnú, či zabijú.“

„Odišiel som od teba, ale len preto, aby som sa mohol vrátiť. A bojovať za nás trochu.“

Helena sa obzrie okolo seba a zalapá po dychu.

„Kde to sme? Kde sme?!“ vylakane sa posadí.

„Neboj sa. Sme už ďaleko. Zobral som ťa na loď. Odchádzame do Anglicka. Za lepším životom.“

Z očí jej vytrysknú slzy a padajú tak prudko, ako dážď, keď kropí zem po dlhom období sucha.

„A čo naše dieťa?“ spýta sa pomedzi vzlyky.

„Pozri tam,“ ukáže na kút kajuty.

Helena zbadá kolísku a v nej svojho syna. Namáhavo vstane z postele a beží k dieťaťu.

„Ako si to urobil? Ako si ju presvedčil?“

„Vieš, Helena, ľudia ako ona prehlasujú, že sa zo všetkého najviac boja Boha. V skutočnosti sa však najviac obávajú smrti. Boja sa o svoje pozemské majetky a naučené zásady, ktoré im smrť môže kedykoľvek vziať. Oni nie sú ako my. Nám smrť ustavične dýcha na chrbát.“

„A čo budeme robiť v Anglicku? Čo s nami len bude?“ zabedáka Helena.
„Budeme robiť to, čo nám ide najlepšie. Budeme tvoriť topánky a spracovávať ich ako príbehy. Budeme žiť. A keď sa nás niekto spýta, odkiaľ pochádzame, jednoducho mu to povieme.

„Povieme, že pochádzame z ďalekej krajiny. Zo zeme nejednotnosti. Z krajiny, kde sa skláňa hlava pred nespravodlivosťou. Kde sa bojuje len v myšlienkach. Kde sa dobro podriaďuje vôli nenávisti. Kde si nikto nie je rovný. Kde sa bohatstvo vysmieva chudobe. Kde smrť prichádza z pánových rúk. A kde sa mlčí,“ hovorí Helena a pritíska si chlapčeka na hrud'

Do kajuty vstúpi starý dedko s husľami.

„Zahraj nám nejakú,“ požiada ho mladík.

„Mňa nemusíš dvakrát prosiť,“ odpovie dedo a spustí rezkú pieseň.

Načo pôjdem domov, keď nemám nikoho?

Otec sa mi žení, mama tá je v čiernej zemi.

Načo pôjdem domov?

„Už nikdy nebudeme mať skutočný domov,“ smutne povie Helena.

„Tak nehovor! Zapamätaj si, že akákoľvek trpkosť ťa postretne, vždy sa musíš poučiť. Musíš odpustiť, pretože odpustenie je rozhodnutie. V hudbe sa naučí pochovať nenávisť. Takí sme my. Také je naše cigánske srdce, ktoré nám tlčie v hrudi,“ poučí ju dedo, usmeje sa a pohladí ju po chrbte.

1. kapitola

On

Často mávam rovnaký sen. Vždy v ňom z akéhosi pre mňa nevysvetliteľného dôvodu leziem na vysoké budovy. Stúpam pomaly, akoby som si vychutnával ten pocit. Nezastavujem sa. Ani na chvíľu nedám vydychnúť svojmu telu. Nedoprajem očiam, aby sa pozreli dolu a nebudaj sa v nich odrazil strach z pádu. Nie, v tom sne sa nebojím. Až keď si uvedomím, že vyššie už ísť nemôžem, zastanem a zhlboka sa nadýchnem. Otočím sa, aby som sa konečne pozrel. Najskôr stojím uprostred. To mi však nestačí. Vždy potrebujem viac. Oveľa viac. Vystrčím teda pravú nohu dopredu a o pár sekúnd pridávam aj ľavú. Kým sa obe dostanú do rovnakej pozície, prepadáam šialenému vzrušeniu, že jedna noha sa pošmykne a ja stratím rovnováhu. Šialené. A nečakane vzrušujúce. Potom sa priblížim k okraju a vykloním sa. Čo také by sa mohlo stať? Len prikážem telu, aby sa

trochu naklonilo. Ruka mi vyletí k ústam. Takmer sa hanbím za svoje podvedomé ja, ktoré večne riskuje. Je to len obyčajný sen. A predsa sa vždy budím spotený a nesvoj. Bojím sa výšok. Predstava, že sa vo mne ukrýva niekto, kto sa vysmieva smrti do tváre, ma metie. Aj dnes sa mi sníval. No dnes som sa nespoutil. Na to je tu až príliš chladno.

„Ahoj,“ pozdraví ma chlapík, ktorého pravidelne stretávam. Je to ten typ človeka, ktorý musí mať všetko pod kontrolou. Žiadne chyby. Nijaké zaváhania. Len pravidlá, poučky a rituály, v ktorých sa hľadá dokonalosť. Nikdy som nerozumel, prečo tomu ľudia naozaj veria. Prečo si myslia, že treba všetko robiť bezchybne.

„Ahoj, tuším sa ti dnes pošťastilo,“ odzdravím a pozriem na naňho. V rukách čosi pevne zvierá a usmieva sa.

„Dobří ľudia ešte nevyhynuli. Pozri, mám tu samé dobré veci,“ postaví sa k lavičke, na ktorej sedím, a začne vykladať svoj dnešný úlovok. Jadierka, zopár suchých rožkov a škatuľa s neznámym obsahom.

„Hmm, niekto si pochutí,“ poviem bezvýrazným hlasom. No prajem mu to. Je jeden z mála tých, ktorých vidím rád.

„To nie je pre mňa,“ vyvedie ma z omylu.

„Tak teda pre koho?“ Teraz ma naozaj prekvapil.

„Pre Júliu. Tolko sa snaží, no nikdy sa jej nič nepodarí. A najhoršie je, že už ledva chodí,“ povie smutne.

„Mal by si si vziať svoju odmenu a pekné si ju aj užiť. V dnešnom svete sa prílišná dobrota nevypláca,“ dohováram mu. Trochu ma štvie, že mi prezradil meno tej ženy. Pravdaže viem, o koho ide. Nechcem však poznať jej meno. Nechcem vedieť meno nikoho z nich. A tiež mu nechcem povedať, že Júlia je klamárka.

„Si mladý, ešte tomu nerozumieš,“ potľapká ma po pleci. Má v sebe niečo otcovské.

„A čo máš v tej škatuli?“ náhlivo mením tému rozhovoru.

„To budeš čumieť! Neveril by si, čo bol niekto ochotný len tak vyhodiť,“ vezme škatuľa a podáva mi ju. Je stará, otrhaná. Páchne z nej, takže okamžite viem, odkiaľ ju má. Napriek tomu sa jej dotýkam s rešpektom a s úctou vyťahujem zabudnuté poklady. Škoda, že na nej nie je mašla či ozdobný papier, do akého sa balia darčeky. Na také čosi však nikto nemyslí, keď vyhadzuje odpad. No mal by. Všetci by na to mali myslieť. To, čo oni nazývajú odpadom, je pre iných dar. A ja tak veľmi túžim po rozbaľovaní. Možno preto, že som ešte nikdy žiadny dar nedostal.

„Čo povieš?“ čaká chlapík na moju reakciu.

Topánky.

„Tie sú úžasné,“ pochválím a myslím to úprimne. Sú to topánky, aké kedysi nosievali naši starí otcovia. Boli robené tak, aby v človeku vzbudzovali dojem, že ich nositeľ je vznešený a zaslúži si ich.

„Pozri na ten materiál,“ pokračujem v ódach.

„Áno, sú naozaj kvalitné. Až také nadšenie som nečakal,“ zasmee sa.

„Vieš, že topánky sú ako ľudia?“ spýtam sa ho, no oči mám stále upreté na pár obuvi.

„Naozaj? To sa mi akosi nevidí,“ premýšľa. Zrejme nedokáže vstrebať moje slová.

„Veru tak. Ľudia sú ako topánky,“ zopakujem rovnakú informáciu, ale v obmenenom poradí. Je to ten typ vety, ktorá ani zmenou slovosledu nestratí význam. Preto som si istý, že je pravdivá. Cítim, že môj spoločník je duchom neprítomný. Rovnako ako ja.

„A v čom?“ stále mi nerozumie.

„Môžu byť akokoľvek krásne, ale až keď si ich obuješ, zistíš, či sú aj dobré. Sú rôzne. Lakované. Kožené. Dlhé i krátke. Každé z nich potrebuješ na určitý čas. Nikdy nie navždy. Aj ľudia sú takí. Vyzerajú krásne, ale až keď sa s nimi vyberieš na životnú cestu, uvidíš, či ti naozaj sedia. Niektorí pri tebe zostanú dlhšie, iných musíš vypudieť hneď. Niečo ti dajú, zohrejú ťa počas zimy, alebo ochránia pred dažďom. A potom, keď ich obdobie v tvojom živote skončí, stratíš ich a oni sa už nikdy nevrátia. Už je to raz tak, že tá najlepšia topánka pre iného nemusí byť najlepšia aj pre teba,“ vysvetlím mu.

„Kam ty na to chodíš, chlapče?“ položí mi otázku, no nečaká odpoveď.

Ovanie nás ticho. Z dialky dolieha hudba. Prestanem vnímať všetok ten vzruch z ulíc a započúvam sa. Už dlho som nepočúval hudbu.

„Ty vieš, o čom tam spievajú?“ spýta sa chlapík, keď si všimne, ako som sa započúval do piesne v cudzom jazyku.

„Áno, viem. Spievajú sa v nej samé hlúposti,“ odpoviem.

„O čom je?“ zaujíma sa chlapík.

„O láske. Chlap prosí o lásku. Cíti sa sám, a preto sa spája do nemoty,“ v skratke rozpoviem príbeh z textu.

„Raz darmo, všetci túžime po láske,“ povzdychne si môj spoločník.

„Nie všetci po nej túžia. Ani ten spevák po nej netúži,“ poviem takmer nahnevane.

„Veď si mi práve povedal, že chlap v nej prosí o lásku,“ protirečí chlapík.

„Áno, to tam spieva. Ale v skutočnosti o ňu neprosí. Prosí len o to, aby mu niekto robil spoločnosť. Aby si ľahol vedľa nemého tela a po prebudení uprostred noci nenarážal len na prázdnu posteľ. Aby sa potom mohol ubezpečiť, že nie je sám,“ vyslovím svoje myšlienky.

„Veď vravím, že si zvláštny chlapec. Mal by si behať po svete a lámať ženské srdcia. Mal by si sa tešiť, a nie žiť takto,“ po prvý raz to povie nahlas. Viem, že si to myslel, ale nikdy to nepovedal.

„Každý sme nejaký.“ Čo iné mám na to povedať.

Chlapík sa zdvihne a so zvláštnym výrazom v tvári mi podá topánky.

„Tu máš, nechaj si ich. Mne sú aj tak malé,“ žmurkne na mňa. A potom sa poberie preč.

Dostal som darček. Len škoda, že nezabalený. Ktovie, možno je to jediný dar, ktorý kedy dostanem.

2. kapitola

Hana

Farby sú odrazom duše. Sú výpoveďou, výkričníkom do sveta, vďaka ktorému máme možnosť ukázať svoju pravú tvár. Nejde len o správnu kombináciu odtieňov. Je v tom čosi viac. V skutočnosti je to vyváženosť. Svetlá - tmavá. Veselá - melancholická. Ohnivá - studená. Ja si dnes vyberám ružovú. Nosia ju neviditeľní. Tí, ktorí majú potenciál meniť svet, ale oveľa radšej sa hrajú na schovávačku. Ružové šaty a ružové topánky. Nie príliš vysoké, to by som vyčnievala. A to ja nechcem. Alebo možno by som aj chcela, ale už je príliš neskoro. Stala som sa totiž majsterkou v schovávaní sa, a keby ma aj niekto chcel nájsť, napokon by to vzdal. Ale vlastne, kto by ma už len hľadal? Zo zrkadla sa mi vysmieva cudzia tvár. Oči farby mora častujú svet unaveným pohľadom. Som priemerne vysoká, ale postava sa často stráca v záplave príliš podobných tiel. Plavé krátke vlasy mám zostrihané do nemoderného účesu. Vravievam, že je to môj spôsob odlišenia sa, ale klamem. V skutočnosti dúfam, že ma raz niekto objaví bez ohľadu na vonkajšie prejavy.

„Čo si dáš na raňajky?“ pýta sa ma mama. Už čakajú len na mňa.

„Ja dnes nebudem jesť,“ zaprotestujem, no i napriek tomu si sadám za stôl. Viem, že mama ma aj tak nepočúva.

„Si smutná?“ spýta sa ma sestra. Viktória je odo mňa o dva roky mladšia. Je to však práve ona, kto sa postavil do pozície ochrankyne. Vidí inak ako zvyšok populácie, a preto vždy ľahko dokáže rozoznať emócie, ktoré sa snažím tak starostlivo maskovať.

„Nie, nie som smutná,“ zaklamem.

„Aj mne sa zdáš akási nešťastná. Myslím, že viem, ako ti zdvihnúť náladu,“ poteší sa mama nápadu, ktorý zatiaľ pozná len ona jediná. V očiach jej čítam, že si vychutnáva tú chvíľu moci, ktorú nado mnou má. Ona pozná odpoveď,

ja nie. Keby len vedela, že mňa už jej nápady nezaujímajú. Nezaujímam ma, čo mi chce povedať. Nechcem počuť nijaký návrh. Chcem len, aby mi dali pokoj. Všetci.

„Nechod' dnes do školy. Mohli by sme ísť na výlet. Len my tri,“ navrhnem nakoniec. V duchu sa zasmiejem nad slovným spojením len my tri. Kto iný by mal ešte ísť? Otca nemáme už dávno.

„Ja však musím ísť do školy. Som v maturitnom ročníku, spomínaš si?“ odpoviem, aj keď by som na ňu najradšej nakričala. Musím sa len zaoberať niečím iným a nemyslieť na všetko, čo by som jej chcela povedať.

„Ale no tak. Jeden deň to v škole bez teba určite vydržia,“ hovorí mi.

Na okno dopadá vložka. Jedna vložka, dve vložky, tri vložky...

„Viktória, ty by si šla, však?“ hľadá spojenca.

Prečo sa z každého bytu ozýva radostný pokrik? Musia mi všetci pripomínať, ako je u nás doma mŕtvo?

„Možno by sme mohli ísť inokedy, mami. Počula si predsa, že Hanka musí ísť do školy. Majú toho teraz veľa.“ To je celá Viktória. Vopred premýšľa, čo povie, aby nikoho neurazila.

Sused sa práve nahlas smeje. *Prestaňte už, ničíte ma! Ničíte mi ilúzie o domove.* Nie je vari každá rodina len ilúziou? Nie sme všetci len hercami, ktorí cez deň skúšajú svoje herecké schopnosti, aby mohli večer za zatvorenými dverami byť prirodzene prázdni?

„Spomínate si, ako sme boli na hrade a sprievodca nám rozprával, kto všetko tam žil? Ako hovoril o tom mužovi, ktorý býval často na cestách, ale i napriek tomu si s manželkou vymieňali nádherné lúbostné listy? Bol to krásny deň. Aj teraz by sme mohli taký prežiť,“ vracia sa mama do minulosti a nevzdáva to.

Buchnem vidličkou o stôl. *Už dost!* Aj od nás by sa mal ozývať nejaký zvuk. Akýkoľvek, len nech tu nie je tak prekliato ticho.

„Ja nechcem ísť na výlet. Nechcem sa uliať zo školy. Už nie som malé decko. Neplatia na mňa rovnaké pasce ako vtedy. Už ma viac nenachytáš!“ pozerám sa priamo na ňu.

„Aké pasce? O čom to hovoríš?“ nechápe. Už zasa nerozumie. Kedy ma konečne začne počúvať?

„Hovorím o tvojich trikoch. Lákaš nás na pekné zážitky. A prečo? Aby sme uverili, že sme šťastná rodina? Aby sme si namýšľali, že bude všetko v poriadku? Nebude! Nemôže byť, do kelu! Počúvala si ma niekedy? Keby si ma aspoň sčasti vnímala, tak by si vedela, čo potrebujem. Kašlem na tvoje výlety!“ Musela som to povedať.

„Tak mi to povedz! Povedz mi, čo potrebuješ! Chcem ti pomôcť! Viem, že nie som dokonalá. Ale nerozumiem ti. Prisahám, že sa o to snažím. Ale ty mi nedávaš možnosť,“ vyzerá zúfalo.

„Chceš mi pomôcť?“ pokúšam sa vnieť do hlasu čo najviac irónie, no vyznieva to skôr tak, akoby som bola roztrasená. Hlas sa mi chveje.

„Áno, chcem! Ani nevieš, ako veľmi to chcem. Teraz ťa počúvam. Čo potrebuješ?“

Napätie sa vkradlo do našej kuchyne ako nevitáný hosť. Omotáva sa nám okolo nôh ako lživý had. Čakajú. Čakajú na to, čo im poviem. Čo mám povedať? Ponáram sa do svojho vnútra a pátram po odpovedi. Nadýchnem sa, aby som to konečne povedala. Z úst mi však nakoniec zaznejú úplne iné slová:

„Ja neviem.“ *Neviem. Na toto ste čakali? Toto ste chceli počuť? Máte to tu. Nie som schopná povedať nič múdre. Pretože ja nie som múdra. Nie som ani dobrá. Ani čistá a nevinná. Som ružová.*

„Dobre. Tak aspoň dojedz tie raňajky,“ vstáva mama sklamané od stola.

„Už mám dosť,“ pribíjam ďalšie sklamanie na kríž mojich hriechov.

Kráčam do izby a ticho za sebou zatváram. Vyzlečiem sa. Nechám si len spodnú bielizeň a začnem robiť čudesné pohyby. Zrýchľujem a pomaly sa z toho zvláštneho tanca presúvam na skákanie. Skáčem, pretože musím zo seba striasť všetky kalórie, ktoré som si práve vniesla do tela.

„Hana? Čo to tam robíš?“ klope mi na dvere sestra.

„Nič, len trochu upratujem. Prehadzujem nábytok, nech je to tu iné,“ odpovedám takmer bez dychu.

„Môžem ísť dnu?“ pýta sa neisto.

„Uhm, áno. Vydrž však chvíľu. Len tu doupratujem. Je tu veľa nábytku na jednom mieste. Udrela by si sa,“ vyhováram sa. Ešte chvíľu skáčem. Potrebujem to. Vezmem do rúk mobil a pozriem na displej. Nesvieti mi tam ani jeden neprijatý hovor. Nemám jedinú neprečítanú správu. Vyzlečiem si spodnú bielizeň. Otvorím priečinok s fotoaparátom a odfotím sa. Nahá.

„Hana, otvor mi!“ súri sestra.

„Dobre, už idem,“ vzdám to. Oblečiem sa a vpustím ju dnu.

„Prečo si smutná? Mne to môžeš povedať,“ prejde hneď k podstate.

„Už som ti predsa povedala, že nie som smutná.“

„Ach, Hana. A čo si tu robila? Veď nábytok máš na pôvodnom mieste,“ prechádza po izbe a rukami sa dotýka skriniek.

„Nakoniec som zistila, že takto sa mi to páči najviac,“ poviem, hoci viem, že mi neverí.

„Prečo so mnou nehovoriš? Kedysi si sa mi so všetkým zdôverovala. Mala by si vedieť, že...“ zasekne sa.

„Nerozumieš tomu,“ stisnem zuby.

„Ale rozumiem. Veľmi dobre tomu rozumiem. Nebaví ťa to neustále presúvanie z miesta na miesto. A rozčuľuje ťa mamin prístup,“ ťažko dýcha.

„Nič mi nie je. Len sa mi nechce udržiavať zbytočné konverzácie. Nerada totiž strácam čas,“ rozprávame sa potichu. Akoby sme viedli normálny rozhovor. Akoby sme boli normálne.

„To otec môže za našu situáciu. Keby nás neopustil, mama by sa nezmenila. Nemusela by stále hľadať to, čo jej on zobral,“ pristúpi ku mne bližšie.

„A napadlo ti niekedy, že na to mal dôvod?“ pýtam sa jej.

„Ako to myslíš?“

„Neodchádzal by predsa, ak by na to nemal dôvod. Neopustil by rodinu, ak by bol skutočne šťastný. Možno bola na vine mama, pretože mu nedala to, čo by si zaslúžil. Možno sa už vtedy prejavila jej povaha. Nevie zostať na jednom mieste. Nevie bývať v jednom byte. Nevie ľúbiť iba jedného,“ hádzem blato na hlavu ženy, ktorá ma priviedla na svet.

„Čo tým chceš povedať?“

„Nič, celkom nič.“

Viktória je omráčená. Nevie, čo si myslieť, čo povedať, čo urobiť. A tak len vyjde z izby a ja priam fyzicky cítim, ako sa prehlbuje priepasť, do ktorej padám. Je mučivo hlboká.

Zbalím si veci do školy. Som pripravená na odchod. No ešte predtým vytiahnem zo zásuvky pero a papier. Robím to každý deň. Píšem si niečo ako môj vlastný horoskop. Nie preto, že by som na ne verila. Naopak, protestujem proti nim. Píšem si svoje vlastné videnie toho, čo sa dnes stane a čo by som chcela, aby sa stalo.

Čo sa dnes určite stane:

Čaká ma dlhý a smutný deň. Niekoho sklamem, niekomu ublížim.

Čo by som chcela, aby sa stalo:

Dnes urobím krok, ktorým sa priblížim k zmene. Akejkolvek.

Vezmem si tašku, no keď stojím pred dverami, čosi mi zide na um. Niekoho sklamem. Prečo to neurobiť hneď? Vyberiem teda mobil a pozriem sa na moje nahé fotky. Kliknem na možnosti: zmazať, preposlať, označiť, zdieľať. Áno, zdieľať. Mobil sa ma spýta, kde chcem fotky zdieľať, a tak kliknem na facebooku. Nadýchnem sa a naposledy potvrdím. Fotka je tam. Už niet cesty späť. Opúšťam byt a ťažkopádne schádzam po schodoch. Zastavím sa pri dverách susedky, ktorú opustil manžel. Na rohožku položím stručný odkaz bez podpisu. Stojí na ňom: *Nezabudni sa tešiť zo života, nech sa deje čokoľvek. Bude lepšie.* Robím to vždy a v každom novom prostredí. Pozorujem susedov, a potom ich obdarúvam anonymnými odkazmi. Som stratená, ale možno môžem zabrániť tomu, aby sa stratil aj ktosi ďalší.

3. kapitola

On

Bezcieľne blúdím ulicami. Občas zájdem rukou do vrecka bundy a dotknem sa fotky, ktorá ma večne sprevádza. Neznáme tváre. Zlievajúce sa hlasy. Sem-tam do mňa niekto vrazí, ale neprekáža mi to. Už som si zvykol na náhliaci sa dav. Nevidia, nepočujú, neodpovedajú. Niekedy si predstavujem, na čo asi myslia. Čím si plnia hlavy a čo spôsobuje, že majú potom prázdne srdcia. Každý stratený v tme. Uzamknuté city, sebecké potreby a neschopnosť otvoriť sa. Stádovitý efekt.

Prechádzam okolo obchodov. Oblečenie, obuv, drogéria... Neviem sa rozhodnúť, do ktorého z nich vstúpim. Obuv? Nie, to je príliš predvídateľné. Každý by to odo mňa očakával. Drogéria? Nie, ani tam ma to neťahá. Zbadám nápis: *Elektro - produkty, ktoré ľahko ovládnete*. Pôjdem tam. Nad ničím v mojom doterajšom živote som nemal kontrolu. Privíta ma mladá predavačka, a pán v strednom veku sa ma úslužne spýta:

„Poradím vám?“

„Nie, ďakujem. Len sa porozhliadnem,“ zdvorilo odmietam jeho pomoc. Myslí si, že som prišiel nakupovať. Aká zvláštna predstava. Ako by sa asi zatváril, keby som mu povedal, že nemám ani cent?

Pohľadom kľžem po predajni. Notebooky rôzneho druhu.

„Ak by ste mi povedali, čo konkrétne hľadáte, môžem vám zúžiť výber,“ nedá si pokoj.

Tak dobre. Zahrám sa teda, že som celkom normálny.

„Rád by som si vybral nejaký notebook,“ urobím mu radosť. Pán sa široko usmeje.

„To ste na správnom mieste. A na aký účel by ste ho využívali?“

Hmm, na aký účel? Čo robia normálni ľudia na notebooku?

„Rád by som pozeral filmy.“

Pán sa zatvári trochu prekvapene. Zrejme dúfal v duchapľnejšiu odpoveď.

„Len filmy?“

„Vlastne, nie len filmy. Budem na ňom pracovať.“

Pán si odkašle:

„Ehm, ako pracovať?“

„Viete, to je prísne tajné.“

„Aha, rozumiem,“ prikývne, akoby skutočne rozumel.

„Chcete malý, či veľký? Aký máte teraz?“

„Ako prosím?“ zazriem naňho.

„Či využívate veľký, alebo skôr malý notebook,“ upresní.

„Ach, tak. Skôr by som uvítal malý.“

„V tom prípade tu mám špičkový notebook ako stvorený pre vás,“ nadchne sa.

„Prepáčte, prosím. Hľadám technika,“ vyruší nás nová zákazníčka.

„To som ja. Čo potrebujete?“ spýta sa pán a ospravedlňujúco na mňa žmurkne.

„Pred pár dňami sme si tu kupovali notebook,“ ukáže zákazníčka na dievča, ktoré s ňou prišlo.

„A?“ nerozumie technik.

„Zdá sa, že sa správne nenabíja. Mohli by ste ho vyskúšať? Podľa papierov by mal vydržať niekoľko hodín, ale bez nabíjačky funguje sotva hodinu.“

„Iste, pozriem sa na to. Ak má notebook skutočne nejakú poruchu, budeme ho musieť poslať do servisu,“ informuje technik.

„To snáď nie! Potrebuje ho do školy,“ ukáže na dievčinu.

„Aj ja ho potrebujem do školy,“ nečakane vstúpim do rozhovoru.

„Čože?“ obrátia sa ku mne obaja.

„Totiž, pýtali ste sa ma, na čo všetko ho budem využívať. Spomenul som si, že aj ja ho potrebujem do školy,“ vysvetlím. Neunikne mi, že sa na mňa obaja pozreli, akoby mi preskočilo.

„Budem sa vám venovať,“ slúbi mi a obráti sa k novej zákazníčke. Po chvíli obaja miznú, aby spísali potrebné formuláre. Čo tu vlastne robím? Premkne ma túžba urobiť niečo bláznivé. Niečo, čo som ešte nikdy neurobil. Produkty, ktoré sa ľahko ovládajú, spomeniem si na nápis predajne. Ovládajú. Dievčina bezradne stojí a pozerá na notebook, ktorý tu čaká na vyskúšanie. Potom sa však obráti a začne sa prechádzať po predajni. Priblížim sa k nemu a dotknem sa ho. Čakám na nejakú reakciu. Opatrne ho zdvihnem. Nikto nevidí, nikto moje konanie nekomentuje.

„Kradnem ti notebook,“ oznámim dievčine, ktorá ma nepočúva.

Nepočujú ma ani ostatní.

Notebook teda vezmem a pritisnem ho k sebe. Obraciam sa k dverám. Som neviditeľný.

„Sorry za tú krádež,“ vyrieknem a utekám aj s notebookom von z obchodu. Vrutím sa s ním do kaviarne. Poznám majiteľa. Občas mi dovoľí posedieť si a vypíť horúci nápoj.

„Ako sa máš?“ formálne sa spýta.

„Dnes som toho stihol celkom dosť. Ukradol som notebook a sem som sa prišiel schovať. Duševne som rozorvaný, ale tá krádež bola teda niečo. Inak je všetko po starom. A ty?“ hovorím vážne. On mi však neverí. Pokrúti hlavou.

„Jasné, frajer. Ja sa mám dobre.“ Na formálnu otázku formálna odpoveď.

Keď sa vás niekto spýta, ako sa máte, v skutočnosti to nechce počuť. Nestojí

o pravdivé vykreslenie vášho momentálneho stavu. A ak mu aj pravdivo odpoviete, len mávne rukou. Nie bezdôvodne sa tie najkrutejšie pravdy zabalujú do vtipov.

Rozložím sa pri stole a zapnem notebook. Čo v ňom uvidím, mi vyrazí dych.

„Neuveriteľné. Si všade,“ prihovorím sa nemému stroju. Z vrecka vylovím fotografiu a zaškľabím sa. Pomsta bude sladká.

Môj známy predo mňa postaví zvyčajný horúci nápoj.

„Pi, tam vonku je riadna kosa,“ povie a pošúcha si dlane.

Dotknem sa príliš čisto vyzerajúcej šálky a uchlipnem si. Až vtedy si naozaj uvedomím, že je december. Strasie ma. Táto zima je čudná. Je oblečená do smútočných šiat. Keď som prechádzal ulicami, cítil som sa obrnený voči chladu. Teraz ma však obstupuje až do špiku kostí. Pochytí ma záchvat nekontrolovateľného kašľa.

„Tuším si ochorel,“ ustarostene na mňa pozrie.

Pokrútim hlavou. Najlepší liek na chorobu je predstierať, že neexistuje. V hrudi ma páli. Lačne do seba vťahujem tekutinu. Akoby to mal byť môj posledný hlt.

„Na, tu máš ešte jeden,“ podá mi ďalšiu šálku.

„To si nemusel,“ hovorím namiesto vďaky. On ju však môže čítať v mojich očiach.

„Nemal by si ísť k lekárovi?“ opatrne nadhodí.

„Až tam by som skutočne ochorel,“ mávnem rukou.

„No, ako myslíš. No nie je to sranda. Mohol by si dostať zápal pľúc,“ varuje ma.

Pomyslím si, že ma už postihlo niečo oveľa horšie ako zápal pľúc. Nahlas však nič nepoviem. Len usrkujem zo šálky a telo sa mi mení na niečo ťaživo žeravé. Horím.

„Už radšej pôjdem,“ postavím sa a zbalím aj nepoctivo získaný notebook.

„Určite? Môžeš si tu ešte posedieť, ak chceš. Netreba sa ponáhľať,“ ponúkne mi.

Toto však nie je oáza pokoja. Aspoň pre mňa nie. Len zaberám miesto niekomu, kto žije vhodne pre podobné miesta. Môj život je ulica.

„Ešte prídem,“ opäť použijem iné slová, len nie tie vyjadrujúce vďaku. Vyjdem z kaviarne a vietor ma presvedčí, že som sa nemýlil. Sem patrí. Už sa ani necítim chorý. Nie je mi zima. Rozhodnem sa, že dnešok využijem na prechádzku. Vy Kročím a búrlivé ráno nechám odtancovať rovnako ako snehové vločky.

Nultý zákon ulice:

Rátaj rany. Pamätaj si údery. Spomeň si na tváre. Pretože niekedy je hnev to jediné, čo ťa udrží pri živote.